№ 92 Ausgabe B.

ГОМАН

Беларуская Віленская часопісь

выходзіць два разы у тыдзень: у аўторкі і пятніцы.

Цана з перасылкай і дастаукай да хаты: на 1 год—10 м. 80 фэн., на ½ году—5 м. 40 ф., на 3 месяцы—2 м. 70 ф., на 1 мес.—90 фэн.

Адрэс рэдакцыі: Вільня, Віленская 33.
Адрэс адміністрацыі і экспэдыцыі: М. Стэфанская 23.

Цана абвестак: на 4-ай старане за радок дробнымі літарамі—25 фэніг.; дробныя абвесткі—па 5 фэн за слова. Абвесткі аб сьмерці—60 фэн. за лінейку дробн. друкам.

№ 92 (288). Год III. Вільня, 22 лістапада 1918 г. Цана 10 фэн. (5 кап.)

КІЕУ (В.Т.Б.). 19.XI. Гэтман перадаў каманду ўсім войскам на Украіне гэнэралу Келеру і абвесьціў усю Украіну на ваенным палажэньне. На Кіеў ідзе ўкраінскае войска з варожымі мэтамі.

ВЕНА. (В.Т.Б.). 19.XI. Украінцы блокіруюць Пэрэмысьль і не дапушчаюць туды харчоў. Яны спадзяюцца ўзяць палякоў голадам.

КРАКАУ. 20.XI. У нядзелю прад палуднем зроблена ў Львове заміреньне на 48 гадз.

БЭРН. 20.XI. З Лондона наказаваюць, што ўрады саюзьнікаў дамагаюцца каб Голяндыя аддала ім імпэратара Віґьгэльма.

БЭРЛІН (В.Т.Б.). 20.XI. Прогрэсыўная партыя зрабіла з нацыянальна-лібэральнай блёк, каторы будзе называцца „Дэмакратычная партыя“.

ЛОНДОН. (В.Т.Б.) 19.XI. **Ніжняя палата.** Памочнік ваеннага штатс сэкрэтара сказаў, што страты Англіі да 4-га лістапада даходзяць 3-х міліёнаў 49 тысяч 191 чал.

БУДАПЭШТ. (В.Т.Б.) 20. XI. Вэнгэрскі ўрад заяўляе энэргічны протэст да саюзьнікаў з прычыны нарушэньня імі варункаў замірэньня, бо сэрбскае войска ў некаторых мясцох выдаліла вэнгэрскіх чыноўнікаў і пазваляе сабе наагул акты проціў міжнароднага права.

ЛОНДОН. (Рэутэр) 20.XI. Адміралцейства прымала сягоньня ў 30-х мілях ад Гарыча першыя 20 нямецкіх падводных лодак. Нямецкія ваенныя караблі будуць, пэўне, пасланы ў гавань астравоў Оркні.

ГААГА. Як наказаваюць з Вашынгтону кошт сусьветнай вайны па падрахунку дойдзе да 800 міліярдаў марак.

ГОМЕЛЬ. Спробы большэвікоў у Старадубе і Клінцах братацца з нямецкім войскам скончыліся адмовай нямецкіх салдатоў.

МЕНСК. 17 лістапада пачаўся адыход нашага войска на ўсім фронце. Стары Быхаў і Новы Быхаў і паўднёвая часьць дарогі Жлобін-Гомель перадапы рускім. Да 20 лістапада нашае войска пяройдзе на заходні бераг Дняпра, да 26-га лістапада за Бярэзіну. З прычыны благога стану расейскіх чыгунак вялікшая часьць арміі адыйдзе пехатой да граніц старай окупацыі. Каманда 10-й арміі астанецца ў Менску да апошняга часу. Войскі простаяць ў украпленьнях старога ўсходняга фронту каля двухх тыдняў, пасля гэтага яны будуць адвезэны ў нямецкіх вагонах у бацькаўшчыну.

БАЗЭЛЬ. Італьянскія войскі прымуць учасьце пры заняцьці саюзьнікамі нямецкай зямлі.

БЭРЛІН (В.Т.Б.). 20.XI. Як наказаваюць з Пецярбургу і Масквы, рад радаў падвучыў нямецкіх ваенна-палонных утварыць там свае салдацкія рады, каторыя сілком занялі нямецкія ваенныя консульствы ў Пецярбурзе і Маскве і пачалі там гаспадарыць. Нямецкі ўрад запротэставаў перад урадам радаў і заявіў, што нямецкія гэнэральныя консульствы прызналі нямецкі ўрад і лічацца органамі яго. Нямецкі ўрад робіць адпавядальным рускі ўрад за нарушэньне міжнароднага права. Рускі ўрад скрывае ад народу палажэньне ў Нямеччыне. Урадовыя тэлеграмы з Нямеччыны адкрываюцца і сыстэматычна падробляюцца.

СЭЙНЫ. За бунт і супраціўленьне нямецкай уладзе, а таксама за нашэньне аружжа вучыцель Юргіс Міткас і сялянін Станіслаў Міклашэвіч засуджаны на кару сьмерці і расстрэлены.

ВІЛЬНЯ. Левы член Тарыбы Біржышка, заявіў, што дзеля сур'ёзнага палажэньня ён пастанавіў уступіць узноў у Тарыбу і працаваць пры арганізацыі Літвы.

Літоўскае міністэрства земляробства 15 лістапада падало нямецкаму ўрадоваму камісару заяву, у каторай дамагаецца заразжа перастаць сячы лес, прадаваць купцом і вывазіць дрэва за граніцу.

Начальнік упраўленьня Літвы паясьняе, што хоць рэквізыцый емінных рэчаў для вывазу у Нямеччыну балей ня будзе, рэквізыцыі для харчаваньня стаячага ў краі нямецкага войска і мястовага насяленьня згодна з міжнародным правам будуць і далей.

Літоўскі міністэр-прэзыдэнт зварочаваецца з адозвай да краю, у каторай, між іншым, кажа: „У хуткім часе нямецкае войска пакіне наш край і з ім перастануць істнаваць нямецкія законы і нямецкія загады. Пакуль немцы яшчэ ў краю, утвораны літоўскі дзяржаўны ўрад пад абаронай нямецкай паліцыі, судоў і арміі арганізуе паліцыю, міліцыю і суды Літвы. Тарыба выдала загад, па катораму ў тых вокругах, для каторых загадаў ня выдана астаюцца ў сіле законы і загады, што мелі сілу прад вайной. Дзеля таго, каб забаспэчыць супакой і парадак нельга класьці рукі на калені. Трэба арганізавацца ў групы і камітэты, каторыя выберуць паліцэйскіх чыноўнікаў, спаўняючых службу за плату. Тады ня прыдзецца дрыжэць у дзень і ў начы перад разбойнікамі.

ВІЛЬНЯ. 21.XI. Прадстаўнікі Беларускай Рады ў Вільні літоўскі міністэр-прэзыдэнт, проф. Вольдэмар, заявіў, што літоўцы нічога ня будуць мець проціў, таго каб Беларусь разам з Менскам увайшла ў Літву.

Рэдакцыя „Гомана“ просіць усе пісьмы, рукапісы да друку, карэспандэнціі, газэты і г. п. пасылаць ёй **ТОЛЬКІ** па адрэсу: **Віленская вул. 33, кв. 1.**

Беларусь, Літва і Балтыка.

Калісь нашая Бацькаўшчына Беларусь дзялілася на шмат асобных князьстваў. Потым усе беларускія князьствы злучыліся ў вадно Полацкае князьства. Увесь гэты час беларусы мелі вельмі шырокія зносіны з заходнімі эўропэйскімі народамі Балтыцкім морам па Дзьвіне праз Рыгу. Узьбярэжныя літоўскія і фінскія пламеньні ня мелі свае моцнай арганізацыі і не перашкаджалі беларусам мець доступ да Балтыцкага мора. Смоленск, Вітэбск і Полацак былі цэнтрамі гандлю па Балтыцкаму мору. Месты гэтыя шыбка разьвіваліся і багацелі. Як вялікім было тады іх багацьце відаць хоць-бы з таго, што, напр., места Смаленск у XIII веку давала ў год падаткаў князю 600 тысяч рублёў і ня было жальбаў на велічыню падаткаў. Ніхто ня будзе спрачацца, што аднэй з прычын разьвіцьця беларусаў у той час, быў вольны доступ да Балтыцкага мора. Цягай да Балтыцкага мора тлумачыцца і паўстаньня вялізных беларускіх колёній Псква і Вялікага Ноўгарада, здэнацыяналізаваных і разьвезеных потым маскоўцамі па Маскоўскаму князьству.

Потым усе беларусы разам з ліцьвінамі злучыліся ў адным Літоўска-Беларускім Князьстве і ўзноў мелі доступ да Балтыцкага мора. Гэткім парадкам беларусы, як дзеля свайго географічнага палажэньня, так і дзеля сваей цягі эканоміцкай і прамысловай належаць да балтыцкіх народаў. У цяперашні гістарычны час мы павінны асаблівую ўвагу зьвярнуць на наш прыродны кірунак да Балтыцкага мора, бо ад гэтага залежыць разьвіцьце беларускага народу.

Цяпер паднята думка аб дзяржаўным саюзе Беларусі, Літвы і Балтыкі. Гэтым заняты ня толькі ў нашым краі, але і заграніцай. Цікавіцца гэтым асабліва Амэрыка. Як чуваць, аб гэтым была гутарка амэрыканскага прэзыдэнта Вільсона з дэлегацыяй амэрыканскіх ліцьвіноў, каторая праз Швайцарыю прыехала ў Вільню. Аб гэтым-жа гаварыў амэрыканскі пасол у Бэрліне з беларускай дэлегацыяй. Есьць праект тварыць адно фэдэрацыйнае гасударства з трыма сэймамі і адным цэнтральным урадам. Кожная з часьцей у сваіх унутраных справах была-б зусім самадзельнай, але была-б зьвязана адным урадам і разам выступала-б у справах агульна-гасударственых (вайна і мір, фінансы і г. п.). Гэткі саюз карысны як для беларусаў і ліцьвіноў, так і для латышоў, бо ўтвораная гэткім спосабам дзяржава будзе вялікай і дужай, каторая будзе магчы разьвіць усе свае прыродныя сілы і патрапіць абараніцца ад сваіх непрыяцеляў. Гасударства-ж з адных ліцьвіноў будзе заўсёды слабым і з часам навет ад невялічкага напору з боку Расеі будзе поружана. Ня можа быць страху, каб адзін народ быў з часам пакрыўджаным другім. Гэтыя тры народы жылі здаўна разам і ніколі адны адных ня ўціскалі. Апрача гэтага павінен быць зроблены саюз гэтых народаў на роўных асновах, з роўнай лічбай прадстаўнікоў у цэнтральным органе, ня гледзячы на тое, што аднаго народу меней, а другога болей. Гэткі парытэтны (на роўных правох) саюз павінен быць згварантаваны міжнародна.

І. Янучонак.

Нашая праграма.

Сталася так, што беларускія паны і наагул беларуская буржуазія апалячылася або абмаскалілася. Асталося пры сваім беларускім толькі сялянства, мяшчанства ды дробная шляхта. Усе гэтыя тры клясы між сабой вельмі мала розьняцца і могуць быць падведзены пад адну больш тыповую клясу сялян. Гэткім парадкам беларускі народ цяпер займае чыста клясовае палажэньне, палажэньне клясы сялян. Інтэлігэнцыя беларуская, гэта інтэлігэнцыя сялянская, каторай найчасьцей бацькі ўрабляюць сваймі рукамі маці-зямліцу, а калі ня бацькі, то ўжо напэўна ўраблялі яе дзяды. Дый справа не ў зямлі а ў тым, што наагул нашая інтэлігэнцыя пролітарыяцкая, паміж яе няма буржуазных элемэнтаў.

Сустракаюцца толькі з паміж беларускай інтэлегэнцыі асобныя людзі з буржуазіі, з паноў, але гэтыя асобныя людзі, адраджаю-

Ад адміністрацыі.

„Гоман“ высылаецца толькі па заказу з месц. Дык куды прыходзіць экзэмпляраў „Гомана“ помала, просім **на месцы** (у бэцырку, кнігарнях і г. п.) дамагацца выпісаваць балей. Так сама куды „Гоман“ прыходзіць ня тымі літарамі, якімі хочуць, павінны аб гэтым заявіць у сябе на месцы.

чыся, прылучающца да масы іншай, не змяняюць кірунку гэтае масы, а толькі памагаюць ёй, працуюць для яе. Ведама беларусы ня толькі сяляне, але і мястовая бедната, але ўся беларуская сіла ў вёсцы, дык праграмай беларускіх працаўнікоў павінна быць праграма сялянства.

Дзеля гэтага першым пунктам беларускай праграмы павінна быць „зямля сялянам“. Іншыя пункты беларускай праграмы павінны быць згодны з сялянскімі патрэбамі. У гэтым павінны зысьціся ўсе беларусы бяз розьніцы партый. І гэта не павінна быць толькі харошым словам, але нашым шчырым жаданьнем, нашай мэтай, каторай мы павінны канечна дабіцца.

Паны ведаючы, што ад іх адбяруць зямлю будуць пушчацца на ўсякія хітрыкі. Будуць навет згаджацца аддаць зямлю самахоць, абы толькі намовіць сялян прылучыцца да Польшчы. Ведама, што гэткім панскім абяцанкам ніколі верыць ня можна. Каб толькі Беларусь прылучылі да Польшчы, дык яны зара іначай загаварылі-б. Яны тады ня толькі нічога не аддалі-б свайго, але яшчэ апошняе захапілі-б у сялян, як гэта было ў Беларусі на той бок старога фро нту, калі паны зусім абдзіралі народ. Паны яшчэ на іншыя пушчаюцца хітрыкі. Яны, каб не аддаць сялянам дворнай зямлі, тае зямлі, на каторай беларускі сялянін вякамі ліў свой крывавы пот, зьбіраюць вялікія грошы на польскіх легіонэраў, каб потым польскія легіонэры баранілі іхныя двары, ды зьдзекаваліся над народам, як гэта было ў Бабруйску. А чые грошы даюць паны на польскіх легіонэраў? — грошы мужыцкія, бо з мужыцкага мазаля паны багацеюць. Трэба сьцерагчыся, каб паны не ўдзяржалі старых ды не прыгатавалі нам новых путаў.

Зямля сялянам павінна перайсьці ў парадку. Ня можна так рабіць, каб узяла вёска пашла і падзяліла дворную, зямлю бо пры дзяльні могуць пайсьці звады і з гэтага толькі скарыстаюць нашыя непрыяцелі. А трэба зрабіць усё спакойна і ў парадку, цярпелі мы дагэтуль, можам пацярпець яшчэ троху, абы толькі ўсё было зроблена добра. Трэба аблічыць колькі ёсьць зямлі для надзелу і колькі прыдзепа на кожнага сяляніна. Паны, ведаючы, што зямля ўцячэ з іх рук, могуць сячы лясы, прадаваць гаспадарскія прылады, адным словам нішчыць гаспадарку Да гэтага ня можна дапусьціць, бо як будуць зганоданы ўсе дворныя гаспадаркі, дык зьбяднее край. Дзеля гэтага трэба зараз-ж паном забараніць сячы лес (апрача як на сваю патрэбу) і прадаваць гаспадарскія прылады. А каб дагледзіць, што гета ўсё будзе рабіцца, павінны быць утвораны зямельныя камітэты. Зямельныя камітэты павінны быць датуль, пакуль зямля па закону не пяройдзе селянам. Іх павіннасьцяй будзе таксама глядзець, каб паны да падзелу зямлі лішніцы збожжа не хавалі і не спэкулявалі збожжам, але прадавалі яго па меншай цане мясцоваму насяленьню. Бо бывалі і такія здарэньні, што за збожжа яны куплялі ў сялян подпісы аб прылучэньні да Польшчы.

Як прыйшлі да нас немцы, дык шмат двароў яны ўрабляли самі. Працавалі у такіх дварох за малую плату мужыкі з суседніх вёсак. Цяпер як немцы зьбіраюцца выходзіць у гэткіх дварох астаецца збожжа. Дык каму-ж аддаць гэнае збожжа? Ведама трэба яго аддаць мужыком, бо яны яго запрацавалі. У некаторых мясцох так робіцца, значыцца немцы аддаюць сялянам. Але ў іншых мясцох збожжа, запрацаванае мужыкамі, аддаецца пану, як гэта нядаўня было ў Казловых Медніках ля Шумска. Трэба дабіцца, каб нідзе гэткая крыўда мужыком не рабілася.

Увесь беларускі народ, злучаны аднымі нацыянальнымі і эканаміцкімі патрэбамі, павінен быць моцна арганізаваны, каб дапяць свае мэты. Дабіваючыся сабе волі і зямлі, беларусы павінны мець на ўвазе сваё беларускае гасударства, незалежнасьць Беларусі адной або разам з Літвой, бо толькі ў гасударстве, у каторым мы, беларусы, самі будзем гаспадарыць, мы патрапім удзяржаць здабытае, тое, што нам па праву Божаму і людзкому належыцца.

П. Станіч.

Вялікая патрэба.

Дагэтуль беларускі народ, наагул, ня чуе слова Божага ў роднай мове. Чужынцы над ім запанавалі і накінулі яму сваю мову, мову чужую і незразумелую. Каб беларус разумеў навуку Касьцёла, ад яго вымагаюць спачатку навучыцца польскай мовы. Гэткае вымаганьне ня толькі нідзе ня чутае, крыўднае, але навет яго і не магчыма выпаўніць. Беларускі парод у сваей масе так і не навучаецца да страсьці польскае мовы, не разумее малітваў у польскай мове, перакручавае іх і г. д. Дык тым, што беларусы-каталікі ня маюць роднай мовы ў касьцеле, робіцца ня толькі крыўда беларусам, але і шкода Каталіцкаму Касьцёлу. Гэта добра зразумеў б. віленскі біскуп кс. Ропп, выдаючы ў 1917 г. загад да духавенства свае віленскай дыэцэзыі, каб па магчымасьці гаварылі казаньні ў беларускай мове І адразу можна было відзець вялікую карысьць з ужываньня беларускай мовы ў Касьцёле. Але гэта ўсё дзеялася ў ўсход няй часьці Віленскай дыэцэзыі, а ня там, дзе гаспадарылі з Вільні. У часьці Віленскай дыэцэзыі, у каторай увесь час гаспадарылі з Вільні, беларуская мова ў Касьцеле ў найвялікшым загоне. Прычынай гэтага ёсьць тое, што дагэтуль у вышэйшай улады Віленскай дыэцэзыі на першым месцы стаяла апалячэньне беларусаў. Але гэта даўжэй трымаць ня можна. Дзеля добра Касьцёла і народу беларуская мова павінна заняць памалу належнае ёй месца ў Касьцёле. Пачаць трэба з таго, каб у ва ўсіх беларускіх парахвіях былі ксяндзы беларусы, або ўмеючыя беларускую мову. Патрэбна, каб і ў Вільні пры кожным касьцеле былі гэткія ксяндзы. Ня кажучы ўжо аб тым, што ў самым месьце ёсьць вялізная беларуская маса да кожнай парахвіі ў Вільні належыць шмат чыста беларускага вясковага насяленьня з пад Вільні.

Беларускі народ спадзяецца, што новы яго пастыр, Віленскі біскуп, пачне новы час для беларусаў каталікоў Віленскай дыэцэзыі. Беларускі народ спадзяецца што яго біскуп прамовіць і на інгрэсе па беларуску.

Каталік.

ПРОВОКАЦЫЯ.

Ня гледзячы на тое, што польскіх паноў па дварох і мястох зусім малая жменя, прыраўнаваўшы да вялікай масы беларускага і літоўскага сялянства і работнікаў, ня гледзячы на тое, што польскія паны, ссучы ўвесь час кроў беларускага сяляніна, павінны-бы здаецца прыціхнуць у часе рэволюцыі, ня гледзячы на ўсё гэта польскія паны і цяпер, і то асабліва цяпер, куюць путы для беларускага народу. У мястох палякі запісаваюць людзей на службу на чыгункі, на тэлеграфы і наагул на розныя ўрады (установы). Гэта ўсё робіцца дзеля таго, каб зрабіць уплыў на псыхіку людзей, каб паказаць быццам тут будзе польская ўлада, каб прыцягнуць да сябе галоднага чалавека, спадмануць яго, паказаўшы з-за плоту яму кусок хлеба. Ніхай усе людзі ведаюць, што ня будзе тут польскай улады і ня йдуць на польскія кручкі, бо сабой яны могуць толькі павялічыць „польскія“ ахвяры ў Вільні, каб польскія паны маглі потым крычаць заграніцай, аб крыўджаньні палякоў у нас

Польскія паны заварушыліся, сыпнулі грашмі. На гэтыя грошы наймаюць легіонераў, што былі ў польскім войску і новых, каб яны баранілі ў нас панаваньня польскіх паноў над народам. Самі паны будуць афіцэрамі і седзючы з легіонерамі ў сваіх дварох, распусьцяць сваё панаваньне над народам. Калі-ж народ ня выцярпіць панскага зьдзеку і паўстане, тады польскія паны будуць крычаць на ўвесь сьвет, што у нас анархія, у нас большэвізія. На гэтую польскую провокацыю трэба звярнуць увагу ўсіх.

Браніслаў Зубоўскі.

У Вільні і ваколіцах.

Для падпішчыкаў.

Дзеля таго, каб нашы падпісчыкі на правінцыі атрымлівалі „Гомана“ акуратна, яны павінны **падпісывацца на газэту праз свайго старшыню (Amtsvorsteher) або праз Kreishauptmann'а.** *Іначэй почта газэты не перасылае.*

Адміністрацыя.

× **Праваслаўны эпіскап.** 18 лістапада вярнуўся ў Вільню эпіскап Елеферый.

У нядзелю 24 лістапада будзе служыць сьв. літургію ў Святадухавым манастыры.

Пачатак у 9 гадзін ураньні.

× **Беларускі тэатр.** У нядзелю 17 лістапада ў Беларускім клюбе

І. Сербаў.

Аб беларускай народнай песьні.

(Гл. „Гоман“ № 91).

Ой, што на моры
Да на сіненькім
Ой, там дзявіца
Да бель бяліла,
Пярсьцён ураніла.
Ой, пашла яна
Крутым берагам.
Што тым берагам
Гукаць рыбалоўцаў.
Стала дзяўчына
Звацъ рыбалоўцаў:
— Ой, рыбалоўцы,
Добры малойцы!
Ой, я вам буду
Да ўсім ў згодзе
Аднаму буду
За суседачку.
Другому буду
За братовачку.
Трэцьцяму буду
Мілаю жаною,
Вернаю жаною
Вечнаю тваёю. [1])

* * *

Ой, на поплаве,
На сенажаці.
Ой, там хадзіла
Стада курапатаў.
Між курапатаў
Сызая галубка.
Ой, да прыляцеў
Сызы галубочак.
Усіх тых курапат
Папаразагнаў,
Сызую галубку
Ён са сябе ўзяў.
Ой, да ўзяў не
Да за крылачка,
Пасадзіў сабе
Да на гнязьдзечка! [1])

Прыпеў: Да зелен явор, дуброўка!

Ува ўсіх блізу сёміцкіх песьнях адзін матыў: дзяўчына выказавае сваю гарачую любасьць да добрага малойца, каторы адказавае ёй тым самым. Але ўзаемнае прызнаньне між імі бывае не адкрыта, дамекамі, атумекамі, загадкамі, што прыдае семіцкім песьням драматычны элемэнт.

Усё гэта разам узятае, — фээрычныя абставіны на ўлоньні прыроды, каторая разьвярнулася і расьцьвіла, любоў сярод роскашы і багацьця дае рацыю думаць, што калісь семік аднолькава з Чырвонай горкай быў часам, у каторы жаніліся.

Ярыла. У заходня-паўднёвай Беларусі, заместа Семіка, захаваліся астачы веснавога сьвята Ярылы. Дзяўчата зьбіраюцца на высокіх мясцох, робяць калыску, гутаюцца (калышуцца) і пяюць кусьліва-цыніч-

[1]) Прылепы, Менскага павету.

[1]) М. Смолевічы.

гулялі камэдыю Мядзьведзь (пер. з Чэхава).

× Тутэйшая Салдацкая Рада наказывае, што ўсе просьбы аб выданьні пазваленьня на паездку чыгункай трэба падаваць у тыя ўрады, у якія падаваліся раней, бо Салдацкая Рада з гэтай справай нічога не мае супольнага.

× **Скорыя поезды ня ходзяць.** Дзеля дэмобілізацыі ў хуткім часе, і павялічэньні пасажырскіх паездаў, скорыя поезды у Нямеччыну з 19 лістапада перасталі хадзіць.

× У прыпадку нязгоды палякоў на перавоз нямецкай арміі з Украіны праз Польшчу нямецкае войска будзе перавезена праз Вільню, каторая ужо цяпер служыць праездным пунктам для нямецкага войска з Беларусі і Балтыкі.

× Штадгауптман апавешчае, што у кожнай краме ад 2—5 гадз. папалудні можа гарэць электрычная лямпа сілай 16 сьвечак.

× Радзіцца гаспадаром дамоў і дамаверам агледзіць дамы ад маразоў. У пустых дамох трэба ўсю ваду з вадаправодаў выдаліць.

× Aimee-Kraftwagen—Park 10, на Архангельскай і Суздальскай вул. прадаюць запасы, што там ёсьць: металы, машыны, маторы і прылады, а таксама контрольную касу і паравую прачкарню.

З усяго Краю.

Беларускі Камітэт у Горадне.

Нядаўна ў Горадне утварыўся Беларускі Камітэт. Да прэзыдыума камітэту належаць:А. Грыкоўскі, (старшыня), Качынскі (сакрэтар), В. Краўцэвіч (скарбнік). Камітэт вельмі энэргічна працуе ў Горадне. У навеці прыбывае сьвядомых беларусаў. Рух беларускі шырыцца.

Урад паўднёвай Літвы.

Ваеннае упраўленьне паўднёвай Літвы (Беларусь) перанесена з Беластоку ў Горадна.

Менская каталіцкая сэмінарыя.

Ксёндз Бэлагаловы, б. профэсар духоўнай акадэміі ў Пецярбурае, сьвядомы беларус, цяпер профэсарам у Менскай рымска-каталіцкай духоўнай сэмінарыі.

Эстонская рэспубліка.

Абвешчана незалежная эстонская рэспубліка. Міністрам - прэзыдэнтаў абвешчаны Петц. Выбары нацыянальны ўстаноўчы эстонскі сэйм будуць у скорым часе. Для абароны ад бальшэвізма арганізуецца міжпартыйная эстонская міліцыя. Эстонцы лічаць на англіцкую помач. Чакаюць эстонскіх караблёў у Рэвэлі.

Балтыка.

Новы нямецкі соцыялістычны ўрад назначыў нямецкім камісарам для Балтыку, б. соцыялістычнага журналіста Він'га. Ваеннае ўпраўленьне Балтыкі перайшло 15 лістапада на цывільнае, каторае бэспасрэдна падчыняецца Бэрлінскаму ўраду.

Эстонцы, латышы, немцы, ліцьвіны, жыды, расейцы, палякі, жыхары Рыгі публікуюць агульную адозву, у каторай запрашаюць запісавацца ў міліцыі, каторая будзе пад начальствам афіцэраў бышай расейскай арміі.

Разрухі.

З разных часьцей нашага краю, асабліва з меншых мясцовасьцей, прыходзяць весткі аб разрухах, каторых спыніць не могуць якіе ныя там слабыя пасты.

З Тарыбы.

Нямецкі ўрад назначыў пасломНямеччыны ў Літве Vidrdi du Vernois. Пасломъ Літвы ў Берліне назначаны І. Шауліс.

Немцы аб Тарыбе.

Орган Цэнтральнай Салдацкай Рады ўсходняга фронту „Die Neue Zeit.“ у Коўне піша: „з прынятых Тарыбай рэзалюцыі дагэтуль не ясна учасьце іншых нацыянальнасьцей краю пры арганізацыі яго. Або можа ўсё яшчэ ёсьць, тэхнічныя труднасьці“.

Аб канфэрэнцыі.

Левыя сябры Тарыбы пад кіраўніцтвам Вілейшыса апрацовываюць плян склікання конфэрэнцыі, каторы будзе прадложаны на разгляд Тарыбы 26 лістапада. Процію дамаганьня левых склікаць конфэрэнцыю выступае «Lietuvos Aidas», каторая кажа, што новая конфэрэнцыя непатрэбна.

Прыход саюзнікаў.

У бельгійскім месьце Спа, гдзе главная каманда саюзнікаў, вядуцца між немцамі і саюзьнікамі перэгаворы аб зьнятку саюзьніцкім войскам бышых земель Расеі, каб абзраніць іх ад бальшэвікоў.

Польскія справы.

Пасьля справы захапіць Беласток і „прылучыць“ яго да Польшчы два польскія афіцэры прышлі да камэнданта Горадна і патрабавалі ад яго здачы крэпасьці. Нямецкі камандант Горадна заявіў, што ён здасьць Горадно толькі пяд прымусам ваеннай сілы.

„Руская управа“.

ГОРАДНА. Ад нашага корэспондента. У Гародну прыехала некалькі чыноўнікаў маскоўцаў (Круглов, Зьверков і т. п. Гэтая кучка маскоўскіх чыноўнікаў, ды адзін два абмаскаленых паны заклалі свой «камітэт» і каб баламуціць людзей малозначых варункі ў Горадне назвалі яго «Рускай управой». Цікаўна толькі чым гэная «управа» упраўляе?

Праваслаўнае насяленне ў Горадне зразумее, што гэта толькі спроба зрабіць новыя сеці на цёмных людзей і на маскоўскікручок ня пойдзе, тым больш маючы свой Беларускі Камітэт у Горадне.

Максім Гродзенец.

Палякі і Ліцьвіны.

З прыцыны польскага н. д. сабраньня ў Вільні, каторае дамагалася прылучэненя Літвы да Польшчы «Lietuvos Aidas» піша: «ад'ян госьць з Дэвінску сказаў навет аб патрэбе прылучэньня інфлянтаў да Рады паспалітай. Прэтэнзыі палякоў нам даўно вядомы і нас ня пужаюць. На сваім апошнім сабраньні палякі кінулі ліцьвіном вызаў і абвесьцілі вайну не Тарыбе, а ўсяму літоўскаму народу.

БЕЛАСТОК. Тутэйшая «Bialostokler Zeitung», што ня выходзіло за апошні час дзеля польскага бунту пачало ізноў выходзіць з трох мовах У № з 19 лістапада запрашаюцца ўсе асобы, каторыя захапілі аружжа ў часе апошніх здарэньняў, выдаць яго пад страхам расстэла. Пачынаючы з 22 лістапада з гэтай мэтай будуць ува усім месьце трэсьці. Цывільным з Польшчы карыстаньне чыгункай у керунку Вільні забаронена. Зносіны чыгункай між Лососнай і Беластокам узноў пачалося.

КОУНА. 16 і 17 лістапада адбыліся сабраньні ліцьвіноў, жыдоў і палякоў у нашым месьце. На літоўскім сабраньні левыя крытыкавалі вельмі рэзка Тарыбу. Выступалі з мовамі і літоўскія большэвікі. На канцы сабраньне вынесла рэзалюцыю даверыя Тарыбе.

На польском сабраньні аратары жаліліся, што і новы нямецкі ўрад у Літве вядзе непрыхыльную палякам палітыку. Адзін аратар сказаў, што ліцьвіны, жыды і немцы зрабілі саюз процію палякоў і на гэтым сабраньні выступілі большэвікі каторыя ў маскоўскай мове гаварылі проці буржуазіі і капіталістаў.

На жыдоўскім сабраньні аратары падчырківалі, што па прыкладу іншых нацыянальнасьцей і жыды ў Літве маняцца весьці сваю нацыянальную палітыку. Спрэчка была найбольш між бундзістымі і цёністамі.

РЫГА. 17 лістапада тут было сабраньне дэлегатаў усіх салдацкіх рад Балтыкі. Сабраньне апублікавала радіотэлеграму «усім», у каторай называе саюзьніцкія варункі заміреньня бязбожнымі і нялюдзкімі.

Украіна.

БЭРЛІН. 19.XI. „Vorwärts“ наказавае, што гэтман Украіны, Скоропадзкі, скінены.

БЭРЛІН. (Тэл. прыв.). 19.XI. Як наказвае „Deut. Alg. Ztg.“ вестка, бынцам гэтман Украіны, Скоропадзкі скінены, непраўдзіва. Ведама, толькі, што ўтворыўся новы ўрад праціўны Скорападзкаму. Хто возьме верх невядома.

ВЕСТКІ З РАСЕІ.

ЛОНДОН. 19.XI. Ваеннае міністерства наказвае: „17 лістапада англіцкае і рускае войска занялo Баку.

БЭРЛІН. 18. XI. Цэнтральны спаўняючы камітэт рускага ўраду 13 лістапада заявіў, што Берасьцейская мірная ўмова і дапаўняючыя да яго ўмовы лічыць болей ня існуючымі. Цэтральны спаўняючы камітэт прапануе новы агульны мір і ўтварэньня агульнага большэвіцкага фронту процію саюзьнікаў. Бэрлінскі ўрад аднак з прычыны немагчымасьці правесьці ў жыцьгё большавіцкія пляны ў Нямеччыне адказаў, што зрабіць з ім саюз ня лічыць магчымым.

ЛОНДОН (Рэўтэр). 18.XI. **Ніжняя Палата.** Лёрд Сэсіль заявіў, што Англія не жадае ў канцы сусьветнай вайны пачынаць новы паход процію Расеі, аднак, так званы, расейскі ўрад у гэтай меры вінен прад Англіяй, што Англія мае права на збройнае прадпрыемства. Перш на-перш трэба даведацца жаданьні жыхараў Расеі.

ПАРЫЖ. Клемансо ў нядзелю меў мову процію большэвіцтва. Саюзьнікі маняцца зрабіць у Расеі парадак. У першым годзе большэвіцкай улады ў Расеі растралена 30 тысяч грамадзян бяз суду.

ныя песьні. Жарты іх скіраваны процію нябытых дзяўчат і хлапцоў, каторыя чамусь яшчэ не жаніліся. Песьні пачанаюцца і канчаюцца шырокім зычным выкрыкам: Ва-ля-лём!

Да на вуліцы
Ярыловіца!..
Ой цяжка хлапцам
Пятровіца.
Да судзі-ж, Божа,
Пятра даждаць
Што Пятра даждаць
Хлеба нажаць.
Ой, тагды пойдам
У жыцін ў дзеўкі
Да ў жыціне дзеўкі
Харошыя.
Ой, да ўсе-ж яны
Багатыя:
Даюць падаркі
Намяётныя.
Ой, ў Крамку дзеўкі
Худобанькі:
Даюць падаркі
Крапіўныя!..[1])

* * *

Ой, на валіцы
Краю нету!
Да каго-ж гэта
Тутака нету?
Маладой няма
Палажачкі!
— Да лягла-ж бы яна
Калодаю,
Што калодаю
Усё дубоваю.
Ой, штоб на дуба
Яна лезла,
Да дубовую
Кару грызла.
Ой, штоб на дубе
Голле ламала,
Штоб свае зубы,
Паламала,

[1]) Жыцін.

Нам тыя зубы,
Прадавала!..[1])

* * *

Хмель на тычынку
Навіваецца,
Бацька дачкой
Набіваецца:
Ой, зяцю мой, чяцю
Вазьмі маю дачку!
Ой, мая-ж дачка
Да работніца.
На пастве жане —
Кудзельку прадзе,
А з паствы жане —
Пачыначкі ўе!
— Як прыдзе нядзеля —
Мяцок надзене,
А прыдзе другая —
Мяшка ня мае!..[2])

[1]) Жыцін.
[2]) Жыцін.

(Далей будзе).

З усяго сьвету.

ВЕНА. 18.XI. Заходняя часьць Вэнгры, сумежная з Аўстрыяй і найбольш населеная немцамі, выказала сваё жаданьне аб прылучэньні да новатворанай Аўстрыяцкай Нямецкай дзяржавы.

БУДАПЭШТ. Францускае войска заняло места.

БЭРЛІН. 19.XI. Статс-сэкрэтар міжнародных спраў, Сольф, зьвярнуўся з дзьвюма нотамі да саюзьнікаў, у каторых становўка паказавае на страшную небасьпэчнасьць для харчаваньня Нямеччыны, калі саюзьнікі патрабуюць выданьня 5.000 паравозаў і 150 тысяч вагонаў.

Н'Ю-ЮРК. Дзеля нястачы гандлёвых параходаў еміграныя рэчы будуць перавозіцца з Амэрыкі ў Эўропу і ваеннымі параходамі.

ГААГА. Голяндзкія газэты рэзка ганяць нялюдзкасьць саюзьнікаў, каторая праяўляецца ў вымаганых імі варунках замірэньня.

БЭРЛІН. 19.XI. Будзе новая шырокая амністыя цывільных і ваенных асоб. Навет самым цяжкім праступнікам будзе даравана кара, калі яны ў азначаны час ня зробяць ніякіх праступкаў проціў закону.

БЭРЛІН. Групы насяленьня, што стаяць на канцавым левым крыле, проціў скліканьня нацыянальнага сэйму. Асабліва энэргічную агітацыю ў гэтым кірунку вядзе Лібкнэхт у Бэрліне і орган большэвікоў у Саксоніі „Volkszeitung“ у Лейпцызе. Аднак гэтая агітацыя не зьмяняе настрою шырокіх соцыял-дэмакратычных мас, каторыя дамагаюцца, каб нацыянальны сэйм быў скарэй скліканы. Навет орган незалежных соцыялістаў „Freiheit“ дамагаецца магчыма скорага склікання конфэрэнцыі і выказаваецца рэзка проціў палітыкі групы Спартага.

БЭРЛІН. 19.XI. На сягоньняшнім агульным сабраньні ўсіх Салдацкіх і Работніцкіх Рад рэфэрэнт Müller заявіў, што дамаганьне буржуяў склікання нацыянальнага сэйму—гэта спроба адабраць уладу ў пролетарыята. Нацыянальны сэйм гэта сьмяротны прысуд Салдацкім і Работніцкім Радам.

Гаазэ сказаў: „рэволюцыя ўтраціла-б сваё значэньне, калі-б мы цяпер ужо склікалі нацыянальны сэйм. Заместа нацыянальнага сэйму цяпер павінен быць конгрэс Салдацкіх і Работніцкіх Рад Нямеччыны“.

Ледэбур дамагаўся, каб пролетарыат выкарыстаў уладу, каторую цяпер мае, проціў усіх злосьнікаў соцыялістычнай рэспублікі.

ЦЮРЫХ. Гішпанскі ўрад спыніў дыплёматычныя зносіны з урадам радаў.

КАЛЯ ВАЙНЫ.

БЭРЛІН. Як падлічана, сусьветная вайна каштавала Нямеччыне балей за 2 міліёны людзей мёртвымі, між імі 60 тысяч афіцэраў. Апрача гэтага каля 5 міліёнаў салдатоў павінны будуць даставаць за пашкоджаньне свайго здароўя пэнсыі ад гасударства.

АБВЕСТКІ.

АПАВЯШЧЭНЬНЕ.

Часовыя аблігацыі 4½% запісаў скарбу восьмае ваеннае пазыкі і 4½% запісаў скарбу 1818 г. сэрыя 8 могуць быць зьменены ў канчальныя аблігацыі з процэнтнымі купонамі,

пачынаючы з 4 лістапада сёл. г.

Менка робіцца ў „**Umtauschstelle für die Kriegsanleihen**“, **Berlin W. 8, Behrenstrasse 22.** Апрача гэтага ўсе аддзелы імпэрскага банку, маючыя касы, прымаюць да **15 ліпня 1919** г. паперы на менку дарма. Пасьля гэтага тэрміну часовыя аблігацыі могуць быць зьменены толькі ў «Umtauschstelle für die Krigsanleihen» у Берліне.

Часовыя аблігацыі разам з спісаньнем іх па парадку вартасьці, а ў межах яе папарадку нумэроў трэба падаваць у прадпалудняшнія гадзіны ў названыя месцы; формуляры для спісаньняў можна дастаць ува ўсіх аддзелах імпэрскага банку.

Прадпрыемствы і касы павінны ставіць свой штэмпэль з правага боку зьверху на часовых аблігацыях, каторыя яны падаюць.

Менка часовых аблігацый 5% пазычковых запісаў восьмае ваеннае пазыкі ў аканчальныя аблігацыі з процэнтнымі купонамі можа пачацца толькі пазьней. Абвестка аб гэтым яшчэ будзе.

Значнае чысло часовых аблігацый ранейшых ваенных пазык усё яшчэ ня зьменена ў сканчальныя. Уласьнікі запрашаюцца ў сваім-жа інтарэсе зрабіць гэта як могучы хутчэй і паказаць гэтыя часовыя сьвядоцтвы для менкі ў «Umtauschstelle für die Kriegsanleihen», Berlin W. 8 Behrenstrasse 22.

Бэрлін, у кастрычніку 1918.

REICHSBANK-DIREKTORIUM
Havenstein. v. Grimm.

Друкавана у друкарні М. Кухты. Выдавецтва «Гоман» Рэдактар Язэп Салавей.